

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Afgelopen jaar is hard gewerkt aan de doorontwikkeling van het risicomanagement. Onderdeel daarvan is de inventarisatie van risico's. Met dialoogsessies worden de risico's van de organisatie in beeld gebracht. Kern daarbij is dat medewerkers van verschillende disciplines in gesprek gaan met elkaar om vanuit verschillende invalshoeken de risico's te identificeren en kwantificeren. Afhankelijk van de gekozen strategie (accepteren, verkleinen, vermijden, verzekeren) worden maatregelen benoemd en geïmplementeerd.

Een risico is een onzekere gebeurtenis met invloed op het realiseren van de doelen. De risico's worden gekwantificeerd op basis van kans en verwacht gevolg. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in het mogelijk gevolg op financiën, imago en beleidsdoelstelling. Deze paragraaf is gericht op de financiële risico's. Risico's waarvoor voorzieningen zijn gevormd (zoals verliesgevend bouwgrondexploitaties) of waarvoor verzekeringen kunnen worden afgesloten zijn niet opgenomen in deze paragraaf. Het gaat alleen om risico's die – als ze zich voordoen – opgevangen moeten worden met het weerstandsvermogen. Daarom laten we ook zien hoe het totaal van deze risico's zich verhoudt tot de beschikbare weerstandscapaciteit.

Verdelingsmatrix

De risico inventarisatie heeft tot nu toe 34 risico's opgeleverd die als ze zich voordoen opgevangen moeten worden met het weerstandsvermogen. In de matrix is te zien in welke categorie deze risico's vallen. De belangrijkste risico's hiervan worden toegelicht in deze paragraaf. Dit zijn de risico's die op dit moment wat betreft omvang of kans op voorkomen hoog scoren.

In de matrix zijn ook risico's zichtbaar zonder financieel effect. Dit zijn voornamelijk risico's waarbij de onzekerheid (nog) zo groot is dat het niet goed mogelijk is om de financiële gevolgen van deze risico's te kwantificeren. Deze zijn als algemene risico's ook toegelicht in deze paragraaf.

Financieel	Netto				
meer dan € 1.000.000		1	1		
€ 500.000 - € 1.000.000	3			1	
€ 200.000 - € 500.000			1	1	1
€ 50.000 - € 200.000	2	2	4	1	1
minder dan € 50.000	5	3			
Geen financiële gevolgen	1		3	1	2
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

De dialoogsessies gaan door en worden onderdeel van het reguliere werk. Dit betekent dat steeds meer risico's geregistreerd zullen worden en zichtbaar worden in bovenstaande matrix. Dat betekent niet dat we als gemeente meer risico's lopen: het zijn risico's die we altijd al hadden, maar nu worden ze zichtbaar. Door ze zichtbaar te maken kunnen we er iets aan doen, bijvoorbeeld door maatregelen te nemen.

Periodiek, minimaal twee keer per jaar, worden de risicoprofielen geactualiseerd. In de toekomst wordt in deze paragraaf dan ook zichtbaar hoe het risico zich ontwikkeld. Door de wijziging van

inventariseren en registreren is dat nu niet het geval. Alleen het huidige risicoprofiel wordt gepresenteerd.

Algemene risico's

Gemeentefonds

Tot de algemene risico's behoren risico's als macro-economische ontwikkelingen en rente-, loon- en prijsontwikkelingen. Daarnaast zijn er onzekerheden over (toekomstig) rijksbeleid en ontwikkelingen in wet- en regelgeving die risico's met zich mee kunnen brengen. Door deze onzekerheden is het op dit moment nog niet goed mogelijk de financiële gevolgen van deze risico's te kwantificeren. Hier hebben alle gemeenten in ons land mee te maken.

Voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds, de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente, geldt de zgn. "trap op/trap af systematiek". Dat wil zeggen dat de hoogte van de uitkering fluctueert gekoppeld aan het niveau van de rijksuitgaven. Op lange termijn kunnen uitgaven bijgesteld worden indien de inkomsten uit het gemeentefonds (naar verwachting) afnemen. Echter een afname kan ook gedurende het begrotingsjaar aan de orde zijn of zelfs met terugwerkende kracht door een afrekening van een eerder jaar. Op het moment dat zich zo'n negatieve bijstelling voordoet en er geen mogelijkheid meer is om de uitgaven in de begroting aan te passen, zal de tegenvaller die daardoor ontstaat ten laste komen van het resultaat en moet er een beroep worden gedaan op het weerstandsvermogen. Hoewel er op dit moment sprake is van een hoogconjunctuur, bestaat ook in die situatie de kans op het risico van een neerwaartse bijstelling van de algemene uitkering. Bijvoorbeeld omdat de (hogere) begrotingsbedragen van de ministeries niet volledig tot besteding komen. Dit resulteert dan gedurende het jaar of zelfs achteraf ook in een korting op het gemeentefonds. Het is overigens ook mogelijk dat de uitkering hoger uitvalt dan vooraf verwacht.

Decentralisaties

Met ingang van 2019 zijn de gedecentraliseerde taken uit 2015 een regulier onderdeel van de rijksuitkering net als allerlei andere taken. De algemene uitkering is daarom vanaf nu ook bedoeld voor het opvangen van volume- en kostenstijgingen in het sociaal domein. De ontwikkelingen op het gebied van jeugdzorg, participatie en Wmo zijn echter nog steeds moeilijk in te schatten doordat dit beleidsterrein volop in beweging is. Onder andere daarom is ook besloten om de reserve sociaal domein de komende jaren nog in stand te houden. Op dit moment is de buffer in deze reserve naar verwachting toereikend voor ontwikkelingen die vragen om extra financiële middelen.

Een aantal van de ontwikkelingen die we nu zien en die mogelijk van invloed zijn op de kosten in het sociaal domein:

- Ontwikkeling zorgvraag: er is nog steeds een stijgende lijn te zien in het aantal cliënten dat zich meldt voor een sociale voorziening. Hiermee is rekening gehouden in de begroting maar het is niet uitgesloten dat het aantal cliënten nog harder stijgt dan nu wordt voorzien. Ook kunnen de kosten per cliënt hoger uitvallen dan ingeschat.
- Toekennen zorg door derden: jeugdhulp kan ook door derden worden toegewezen (huisartsen en gecertificeerde instellingen). Hierdoor hebben we hier als gemeente minder grip op en is het moeilijk om te sturen op doelmatigheid.
- Uitkering rijksbijdrage: de vergoeding voor de gedecentraliseerde taken maakt inmiddels onderdeel uit van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Voor de onzekere ontwikkeling van de hoogte hiervan is al een algemeen risico benoemd. Specifiek voor het beschermd wonen komt er nog een herverdeling van de rijksmiddelen waarvan de effecten onzeker zijn.

- Rijksbeleid van invloed op de uitvoering: het rijk neemt geregeld besluiten die van invloed zijn op de taken uit de decentralisatie. Voorbeelden hiervan zijn het abonnementstarief voor Wmo-voorzieningen, de invoering van de Wet verplichte GGZ en wijzigingen in de Wet langdurige zorg. Het uitgangspunt is meestal dat beleidswijzigingen budgettair neutraal worden verwerkt. Het rijk en gemeenten zijn het echter niet altijd eens over het financieel effect van wijzigingen. Het risico is dan ook dat gemeenten onvoldoende gecompenseerd worden voor de extra kosten of een te hoge korting wordt toegepast op de rijksuitkering.

Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

Eind mei is er door de Raad van State uitspraak gedaan naar aanleiding van een aantal ingediende zaken over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Onderdeel van het PAS is dat vooruitlopend op toekomstige positieve gevolgen van maatregelen voor beschermde natuurgebieden, alvast toestemming wordt gegeven voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor die gebieden. Zo'n toestemming 'vooraf' mag niet (meer). Een direct gevolg hiervan is dat meer activiteiten een vergunning nodig hebben en vergunningen niet verstrekt kunnen worden omdat een toetsingskader ontbreekt. Gezien de landelijke impact wordt op alle niveaus gewerkt aan een alternatief of nieuwe beleidslijn. De uitspraak levert echter onzekerheden op voor geplande bestemmingsplanwijzigingen, projecten en vergunningverlening.

Klimaatakkoord

Eind juni heeft het kabinet het klimaatakkoord gepresenteerd. Het kabinet ziet hierin voor de gemeenten een belangrijke regierol om de noodzakelijke energietransitie te realiseren. Het is nog onduidelijk wat dit precies betekent en welk deel van de werkzaamheden bij de gemeente terecht komen. Hoewel als uitgangspunten onder andere betaalbaarheid voor de samenleving en compensatie van de toename van uitvoeringskosten van gemeenten gelden is het de vraag of dit volledig gerealiseerd zal worden. Doordat een concrete uitwerking nog ontbreekt is het nu ook niet duidelijk wat de financiële risico's van het klimaatakkoord voor ons zijn.

Specifieke risico's

Grondexploitatie € 9.200.000, 50% kans

De complexe en langdurige processen rondom projecten, brengen risico's met zich mee. Dit kan leiden tot tegenvallende resultaten, waardoor verliezen hoger uit kunnen vallen dan verwacht. Verliezen zijn afgedekt met voorzieningen. Wanneer voorzieningen ontoereikend blijken, moet het gemeentelijk weerstandsvermogen toereikend zijn om aanvullende verliezen op te kunnen vangen. Zoals gebruikelijk zijn de risicoanalyses begin 2019 voor de jaarrekening 2018 geactualiseerd. De uitkomsten hiervan zijn ook gebruikt voor de begroting.

Bijna een derde deel van het maximale risicobedrag hangt samen met algemene ontwikkelingen die gelden voor alle projecten. Het grootste deel hiervan betreft het risico van afnemende prijzen in het geval van een tegenvallende economische ontwikkeling. Ook is rekening gehouden met het renterisico voor de langer lopende projecten.

Het grootste deel van de project specifieke risico's komt door de projecten De Grassen en Steenenburg. Beide projecten hebben een hoge boekwaarde en het kan gebeuren dat een deel van de projecten niet doorgaat (als in het vervolg / voor vervolgfases geen aanvullende bouwtitels kunnen worden verkregen). De maximale project specifieke risico's namen in 2018 toe. Dit komt doordat voor de Poort van Heusden het maximale risico is verhoogd door een combinatie van factoren, zoals de uitbreiding van het zuidelijk deel, de start van de restauratie van het kasteel en de werkzaamheden die vooruitlopend op het bestemmingsplan gebeuren in het noordelijk deel. Per saldo blijven de project specifieke risico's door een kleinere kans van optreden ongeveer gelijk aan de inschatting van voorgaand jaar.

Per saldo leidt dit tot een totaalbedrag aan risico's van € 9,2 miljoen voor de grondexploitaties. De kans is vooralsnog gehandhaafd op 50% gebaseerd voor alle risico's gezamenlijk zoals benoemd in het onderdeel bouwgrondexploitaties bij het jaarverslag 2018. Ook als bij grote projecten als De Grassen en Steenenburg het risico van bouwtitels (deels) komt te vervallen blijft naar verwachting een aanzienlijk risicobedrag noodzakelijk.

Invoering privatisering bouwtoezicht € 500.000, 70% kans

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb), is op 14 mei 2019 door de Eerste Kamer aangenomen. De invoeringsdatum van de wet is bepaald op 1 januari 2021, gelijktijdig met de invoering van de Omgevingswet. Er is nog veel onduidelijk wat deze wet gaat betekenen voor de praktijk en dus ook voor hoe we onze organisatie hierop in moeten richten. Hoe kan de gemeente straks nog verantwoordelijkheid nemen als de controle door private bedrijven plaatsvindt? En wie gaat toezien op de kwaliteit van deze controleurs?

Het financiële risico van deze wet ontstaat vooral doordat de inkomsten van leges naar verwachting fors zullen afnemen. De huidige inkomsten uit leges bedragen ca. € 1 mio, waarvan naar schatting 70% privaat is. Mogelijk komen er alternatieven om dit verlies aan inkomsten te compenseren of zijn er lagere kosten.

Exploitatie De Voorste Venne € 200.000, 90% kans

Er is uitstel van betaling verleend voor openstaande vorderingen aan Stichting De Voorste Venne. In het najaar wordt duidelijk of en op welke manier de Stichting deze vorderingen kan voldoen.

Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat € 2.300.000, 30% kans

Voor het GOL breekt een spannende periode aan waarbij voor 2020 de gunning van de opdracht gepland staat. De kans bestaat dat de aanbesteding niet past binnen de beschikbare middelen. In dat geval worden de meerkosten volgens een vooraf vastgestelde verdeelsleutel verdeeld tussen de provincie, gemeente Waalwijk en onze gemeente. Hiervoor is nog besluitvorming nodig maar gezien de belangen wordt hier rekening gehouden dat een eventuele aanvullende bijdrage ten laste van de weerstandscapaciteit moet worden gebracht. Naast de aanbesteding is er nog een aantal andere oorzaken waardoor de beschikbare middelen niet toereikend kunnen zijn. Dit betreft bijvoorbeeld hogere projectkosten door complexe of aanverwante zaken waar nog onvoldoende rekening mee is gehouden (zoals de PAS), mogelijke planschades en/of nadeelcompensaties of onteigeningsprocedures. Daarnaast zal bij het opstellen van het nieuwe GVVP duidelijk moeten worden of de gereserveerde middelen voor de mitigerende maatregelen (gerelateerd aan het GOL) toereikend zijn.

Afstemming capaciteit en vraag onderwijshuisvesting € 250.000, 70% kans

Algemeen geldt dat het aantal leerlingen en capaciteit per wijk niet goed op elkaar aansluit. In sommige wijken is de capaciteit te hoog waardoor er mogelijk leegstand van lokalen ontstaat terwijl op andere locaties er sprake is van een tekort aan lokalen. Dit risico is specifiek onderkend voor de situatie in Vlijmen waar bij de locatie van De Bussel sprake is van een tekort aan lokalen. Voor deze locatie zit nieuwbouw in de planning maar dit gaat nog even duren. Door de groei van het aantal leerlingen is uitbreiding van de lokalen mogelijk direct noodzakelijk, daarnaast heeft het gevolgen voor de omvang van de nieuwbouw. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van de school. Mogelijke maatregel is het beperken van de instroom van leerlingen door het aanbieden van een alternatief of tijdelijk verplaatsen van een deel van de leerlingen door gebruik te maken van leegstaande lokalen in andere gebouwen. Een alternatief is het tijdelijk aanbieden van noodlokalen door de gemeente.

Compensatie BTW op sport € 50.000, 90% kans

Om sport en beweging te stimuleren konden gemeenten in het verleden de btw die aan hen in rekening werd gebracht in aftrek brengen. Met ingang van 1 januari 2019 is dit recht vervallen. Dit heeft tot gevolg dat alle inkoop btw kostenverhogend is geworden. Daar staat tegenover dat gemeenten ter compensatie een specifieke uitkering aan kunnen vragen (SPUK). De regeling subsidieert maximaal 17,5% van de bestedingen inclusief BTW. Het budget wat het Rijk hiervoor beschikbaar heeft in 2019 is € 152 miljoen. Onlangs is bekend geworden dat de totale aanvraag van alle gemeenten € 228 miljoen bedraagt. Dit zou betekenen dat het beschikbare budget evenredig verdeelt wordt. Op dit moment worden alle aanvragen kritisch bekeken, dit kan gevolgen hebben voor de totale aanvraag waardoor de exacte verdeling nog niet bekend is. De gemeente Heusden heeft voor 2019 een aanvraag ingediend van € 296.000. Het risico is aanwezig dat de aanvraag niet volledig wordt toegekend.

Weerstandscapaciteit

De nota reserves en voorzieningen, vastgesteld in maart 2017, bevat de beleidslijn voor de weerstandscapaciteit. Hierin is opgenomen hoe deze berekend moet worden.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele weerstandscapaciteit en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit:

- de algemene reserve
- bestemmingsreserves voor zover nog vrij aanwendbaar
- stille reserves

Op 2 juli 2019 hebben Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord Brabant een nieuw gemeenschappelijk toezichtskader vastgesteld, een gezamenlijk product van de 12 provincies. In dit kader wordt ook ingegaan op de definitie van het weerstandsvermogen. Uitgangspunt blijft dat gemeenten vrij zijn in het bepalen van het risicobeleid, de normen daarbij en de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit. De provincie heeft een signaalfunctie indien zij vraagtekens stellen bij dit beleid. In het toezichtskader is wel aangegeven dat de toezichthouder de bestemmingsreserves niet rekent tot het weerstandsvermogen. Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven. Uitgangspunt is daarom dat de bestemmingsreserves niet worden gekwalificeerd als incidentele weerstandscapaciteit. Het is denkbaar dat onder de bestemmingsreserves zich middelen bevinden waarvan het specifieke bestedingsdoel van algemene aard is of dat de middelen al voor langere tijd beschikbaar zijn zonder dat er zicht is op daadwerkelijke uitvoering van de beoogde bestemming. In die gevallen is een heroverweging tot overheveling van deze middelen naar de algemene reserve te rechtvaardigen. Stille reserves mogen alleen worden meegenomen indien de reële marktaande concreet onderbouwd is, de stille reserve geen gebruiksnut heeft voor de gemeente en dat deze op korte termijn beschikbaar kan komen.

Op basis van bovenstaande richtlijn zullen wij (het beperkte bedrag dat we voorheen meenamen in de bepaling van het weerstandsvermogen van) de bestemmingsreserves niet meer betrekken bij de bepaling van het weerstandsvermogen. De richtlijn voor de stille reserves (pachtgronden) pasten we eigenlijk al toe.

In de nota Reserves en voorzieningen is een deel van de algemene reserve ter grootte van € 10 miljoen aangewezen voor de opvang van incidentele risico's. Dit deel fungeert als algemene risicoreserve en is de voornaamste component van het weerstandsvermogen. Gevolg van deze aanwijzing is dat gestreefd wordt naar een minimale algemene reserve van € 10 miljoen. Op dit moment is de algemene reserve hoger en vormt deze aanwijzing geen belemmering. In de nota is opgenomen dat een structurele verlaging in de grondexploitatie pas aanleiding is om deze norm te herzien. Op dit moment is hier nog geen sprake van maar gezien de huidige ontwikkeling is hier op

termijn wel zicht op. Als de norm wordt herzien kan gekozen worden voor een relatie met het actuele risicoprofiel van de gemeente in plaats van een vast bedrag. Met de stappen die nu gemaakt worden met risicomanagement zijn we hier ook op voorbereid. Besluitvorming hierover zal plaatsvinden via een actualisatie van de nota reserves en voorzieningen.

De stand van de algemene reserve per 1 januari 2020 bedraagt naar verwachting op basis van deze voorliggende begroting € 14,9 mln.

Van stille reserves is sprake wanneer de marktwaarde van bezittingen (activa) de boekwaarde daarvan overstijgt. Het gaat hierbij om vaste activa (panden/gronden) of deelnemingen. Voorwaarde voor het opvoeren van deze stille reserves in de weerstandscapaciteit is dat de activa direct verkoopbaar zijn of tot opbrengsten leiden, indien de gemeente dat zou willen.

De gemeente heeft een behoorlijke grondpositie. Door het terugbrengen van het gemeentelijk eigendom in vastgoed zal deze positie in de toekomst afnemen. In totaal bezit de gemeente medio 2019 587ha pachtgronden verdeeld naar 517ha vaste pacht en 70ha losse pacht. Daarnaast is nog 36 ha in eigendom die niet verpacht is. Deze gronden zijn niet meegenomen in de bepaling van de stille reserve.

Het bepalen van de omvang van de waarde van stille reserves geeft slechts een indicatie van de verwachte opbrengstwaarde. Hiermee wordt een inschatting gemaakt van een potentiële waarde bij verkoop. Voor gronden is de combinatie van het moment van verkoop, de hoeveelheid ha, de locatie en de prijsontwikkeling op dat moment bepalend voor de werkelijke verkoopwaarde. Om die reden wordt voor het bepalen van de stille reserve uitgegaan van een bandbreedte.

Rekening houdend met de verdeling losse en vaste pacht en uitgaande van een verwachte actuele verkoopprijs gebaseerd op recente transacties/taxaties gaan we uit van een prijs die ligt tussen € 52.500 en € 72.500/ha voor geliberaliseerde (losse) pacht en tussen de € 31.500 en € 43.500/ha voor reguliere (vaste) pacht. Op basis van het aantal ha bedraagt de marktwaarde van de gronden dan tussen de circa € 19,9 en € 27,6 mln. Rekening houdend met een boekwaarde op een deel van deze gronden van in totaal € 13,4 mln., bedraagt het verschil tussen de potentiële gemiddelde opbrengstwaarde (€ 23,8 mln.) en de boekwaarde en daarmee de indicatieve gemiddelde omvang van de stille reserve € 10,4 mln.

Om een bedrag op te nemen voor de weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van 50% van dit gemiddelde. Het is immers niet reëel te veronderstellen dat een dergelijke grondpositie in één keer op de markt gezet kan worden, wat voor de beoordeling van de weerstandscapaciteit van belang is.

De structurele weerstandscapaciteit wordt gevormd door:

- het totaal van de onbenutte belastingcapaciteit
- de post onvoorziene uitgaven die structureel in de begroting is geraamd.

Omdat voor dienstverleningen het uitgangspunt van kostendekkende heffingen geldt, zit de onbenutte belastingcapaciteit uitsluitend in de onroerende zaakbelasting. Een verhoging van de OZB opbrengsten met 10% betekent circa € 885.000 aan extra opbrengsten. Voor de weerstandscapaciteit gaan we uit van een omvang van € 500.000 omdat de verhoging in praktijk beperkingen kent zoals politieke haalbaarheid en gewenste maximale stijging.

Tenslotte behoort tot de weerstandscapaciteit de post voor onvoorziene uitgaven. Deze bedraagt jaarlijks € 230.000.

De totale beschikbare weerstandscapaciteit komt daarmee op € 20,8 mln. zoals weergegeven in de onderstaande tabel:

Bestanddeel	Huidige omvang weerstandscapaciteit
Algemene reserve	14,9 mln.
Onvoorzien	0,2 mln.
Stille reserves	5,2 mln.
Onbenutte belastingcapaciteit	0,5 mln. + pm
Totaal	20,8 mln. + pm

Confrontatie weerstandscapaciteit en risico's

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft het verband aan tussen de weerstandscapaciteit waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken en de risico's waarvoor geen dekkingsmaatregelen zijn getroffen. Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht in hoeverre de gemeente in staat is financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit dwingt tot beleidsombuigingen en/of bezuinigingen.

Niet alle benoemde risico's zullen zich tegelijk voor gaan doen. Tot nu toe beschikten we niet over de mogelijkheid om een risico-simulatie uit te laten voeren. Daarom werd de benodigde weerstandscapaciteit berekend door uit te gaan van een algemene norm dat 70% van de totale risico-omvang aangehouden kan worden als uitgangspunt voor de benodigde weerstandscapaciteit. Hierbij werd uitgegaan van het maximale risico. Als ondersteuning bij de professionalisering van het risicomanagement is gekozen voor software van NARIS. Hierin worden risico's geregistreerd op basis waarvan de gesprekken worden gevoerd. Deze software biedt ook de mogelijkheid van een Monte Carlo analyse op basis van de inschatting van het verwachte financiële gevolg van het risico.

De Monte Carlo analyse is een simulatietechniek waarbij voor een risico 100.000 verschillende scenario's worden doorgerekend. De benodigde weerstandscapaciteit wordt vervolgens berekend met een zekerheidspercentage van 90%. Dat is het bedrag waarmee we 90% van die scenario's kunnen dekken en 10% van de scenario's niet. De simulatie geeft als resultaat een benodigde weerstandscapaciteit van € 8,7 mln.

De totaal beschikbare weerstandscapaciteit is berekend op € 20,8 mln. waarmee de berekende weerstandscapaciteit op dit moment voldoende is.

Kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 schrijft het Besluit Begroting en Verantwoording voor dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Doel daarvan is inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente. In de onderstaande tabel zijn de kengetallen op basis van deze begroting 2019 en de geprognosticeerde ontwikkeling daarvan op basis van de meerjarenraming 2020-2022 toegevoegd.

Kengetal	JR 2017	Begroting 2019	JR 2018	Begroting 2020	2021	2022	2023
Netto schuldquote	117%	129%	107%	114%	140%	143%	142%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	103%	114%	93%	101%	125%	130%	128%
Solvabiliteitsratio	15,0%	17,2%	17,9%	17,1%	17,0%	16,4%	17,1%
Structurele exploitatieruimte	5,7%	2,9%	2,8%	2,5%	1,7%	1,1%	1,1%
Grondexploitatie	59%	63%	50%	53%	58%	55%	56%
Belastingcapaciteit	87%	92%	86%	94%	94%	94%	94%

Netto schuldquote:

De nettoschuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Netto wil zeggen dat van de schulden eventueel uitgezette gelden worden afgetrokken. Voor de Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden eventueel uitgeleende gelden in mindering gebracht. De schuldenlast wordt vervolgens uitgedrukt in een percentage van de begrotingsomvang exclusief mutaties reserves. In de meerjarenraming ontwikkelt deze schuldquote zich in negatieve zin; voor de grotere investeringen die de komende jaren op de planning staan, wordt ervan uitgegaan dat hiervoor leningen moeten worden aangetrokken. De relatief hoge schuldquote wordt daarnaast veroorzaakt doordat ook leningen voor bouwgrondexploitaties in de opgenomen leningen zitten. Hiervoor is niet direct sprake van een link met de reguliere begrotingsomvang. Immers tegenover deze leningen staat een opbrengst uit de verkoop van grond. Deze leningen lopen af naarmate de grondpositie afneemt.

Solvabiliteit:

Met de solvabiliteit wordt aangegeven hoe groot het aandeel is van het eigen vermogen in het totaal van de passiva. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente en des te kleiner het solvabiliteitsrisico is. Deze ratio blijft in het meerjarenperspectief redelijk constant.

Structurele exploitatieruimte:

Door het zuiveren van de incidentele lasten en baten en de mutaties uit/naar reserves, ontstaat het beeld in hoeverre er sprake is van een structureel sluitende begroting. De structurele lasten en baten worden in dit kengetal uitgedrukt als percentage van de totale baten (voor mutaties reserves) van het betreffende jaar. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Dat is dus in alle jaren het geval.

Grondexploitatie:

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie van gemeenten. Indien leningen zijn afgesloten om grond te kopen voor (toekomstige) woningbouw/bedrijventerrein projecten, ontstaat er een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer de projecten tot uitvoering komen. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (bouwgronden in exploitatie) is ten opzichte van de totale baten (voor mutatie reserves).

Belastingcapaciteit:

Eén van de belangrijkste instrumenten die de gemeente op dit moment heeft om een matige financiële positie te verbeteren, is het aanspreken van de niet benutte belastingcapaciteit. De OZB is naast de algemene uitkering de belangrijkste inkomstenbron. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale gemeentelijke woonlasten voor een gezin met een woning van een gemiddelde WOZ waarde te delen door het landelijke gemiddelde van het voorgaande begrotingsjaar. Zoals bekend heeft onze gemeente een relatief lage lokale lastendruk en ligt deze nog steeds onder het landelijk gemiddelde. De belastingcapaciteit zegt iets over de wendbaarheid van de begroting.